

God en de Mammon.

Gaan geloof en geld wel samen?

Inhoudsopgave

God en de Mammon. Gaan geloof en geld wel samen?	1
Wie of wat is de Mammon?	2
Kernvraag is: Hoe ga je met de mammon om?	3
Leren van de Bijbel.....	4
Spanningsveld.....	6
Het rendement van ons geestelijk kapitaal.....	7
Zoek eerst het Koninkrijk van God.....	7
Afsluiting	8

God en de Mammon. Gaan geloof en geld wel samen?

Laat ik beginnen om een verhaal te vertellen over een leider uit de Middeleeuwen. Over Franciscus van Assisi. Op een dag vroeg hij aan een jonge monnik om met hem mee te gaan preken in de stad. De jonge monnik was enthousiast. Samen verlieten ze het klooster. Sloten de kloosterdeur achter zich dicht en liepen naar de stad. Door de voorsteden, naar het marktplein, door de hoofdstraat en terug naar het klooster. Bij de kloosterdeur aangekomen vroeg de jonge monnik aan Franciscus 'Zijn we niet iets vergeten? We zouden toch gaan preken?' Waarop Franciscus zei 'We hebben gepreekt. Met onze houding. Met onze uitstraling. Met wat we deden. Onthoudt 'overall waar je bent is je preekstoel.'

De strekking is dat wij als christenen ons er van bewust moeten zijn dat waar we werken, waar we onze taak verrichten, dat daar onze preekstoel is! Het doel van het leven van een christen is dat God daar in de eer krijgt. Zie Matteus 5 vers 16 *Zo moet jullie licht schijnen voor de mensen, opdat ze jullie goede daden zien en eer bewijzen aan jullie Vader in de hemel.*

Waar u wandelt, werkt, onderneemt is dus uw preekstoel. Elke werkdag gaat u weer op weg. En als u op deze manier op weg gaat dan wordt uw werk ook belangrijk, omdat het dan het zogenaamde seculiere, het alledaagse, met het geestelijke verenigt.

Het nieuwste boek van Tim Keller behandelt dit onderwerp ook. Goed werk. *'Het is vaak moeilijk om christenen te laten inzien dat God mensen niet alleen wil gebruiken in de kerk, maar ook in de wereld van rechten, medicijnen, zaken en kunst.'*

Of Ken Costa: Carrière met God. Hij zegt het wel heel stellig: If the gospel is not relevant for the working place, it is not relevant at all. Als het Evangelie niet relevant is voor de werkvloer, dan is het helemaal niet relevant. Langzaam maar zeker groeit het besef dat geloven te maken heeft met alle

facetten van het leven. Of je nu bij een bank werkt of bankwerker bent. Of je nu predikant bent of ondernemer. Het christelijk geloof staat nergens (!) buiten.

Ik was pas bij een andere netwerkbijeenkomst en daar was iemand die vertelde 'dit is een prachtige groep mensen. Er zijn mensen uit het bedrijfsleven, ondernemers en managers. Maar het mooie van deze club is dat er ook mensen zijn die actief zijn in het Koninkrijk van God.' Dan gaan bij mij de haren recht overeind staan. Alsof je predikant zou moeten zijn om aan het Koninkrijk van God mee te kunnen bouwen. Nog veel werk aan de winkel dus.....

Ook op een ander terrein is er nog veel werk aan de winkel. Want het verhaal van Franciscus is misschien wel mooi, maar ik heb ervaren hoe moeilijk het is om christen te zijn op de werkvloer. Het is een zendingsveld. Er gaat dan ook vrijwel geen dag voorbij of het geloof komt ter sprake. Dan moet je als christen wel even een drempel over. Ik heb ook ervaren hoe moeilijk het is om te getuigen. Veel christenen durven het dan ook niet. En dat is te begrijpen. Getuigen van het geloof wordt geassocieerd met overtuigen en wat dat in de geschiedenis van de kerk allemaal teweeg heeft gebracht, daar kun je heel verdrietig van worden.

Bovendien leven we in een tijd waarin het adagium is dat alles moet kunnen, tolerant zijn ten aanzien van iedere mening, levensstijl of wat dan nog meer. En geloven dat doe je maar thuis. Dat is privé. Achter de voordeur. Maar zo heeft God het niet bedoeld. Geloven is getuigen. Getuigen in woorden, in daden, in symbolen. Overal en altijd. En we kunnen er zeker van zijn dat dit niet eenvoudiger zal gaan worden.

We leven in een complexe tijd. En de kerk heeft moeite om een brug te bouwen naar de wereld waarin we leven. Als ik 's zondags in de kerk zat, vroeg ik me vaak af wat ik hier op de maandag aan had. Nu ben ik opgevoed in een sfeer van 'als je het ergens niet mee eens bent, zet je dan in voor verandering.' Voor mij was het reden om naast mijn werk te beginnen met een studie theologie. Ik wil me graag inzetten voor de vernieuwing van de kerk. Dat begint overigens bij vernieuwing van het persoonlijk geloof. Passie voor de Evangelieverkondiging komt je niet aanwaaien.

In 2010 ben ik afgestudeerd en heb ik mij beroepbaar gesteld. Dat heeft begin 2012 geleid tot mijn bevestiging als predikant in Zwolle-Noord. Geld was er niet voor mijn predikantsplaats, dus daar heb ik vrijwillig van af gezien. Dat is me overigens niet door iedereen in dank afgenomen. Maar goed. Paulus deed het al. Ook hij had zijn eigen werk. Buiten de kerk. Voorzag in zijn eigen levensonderhoud. Zijn eigen inkomen. Dat geldt voor mij ook.

Inmiddels ben ik al weer 25 jaar actief in het bankwezen. In mijn huidige functie binnen ABN AMRO geef ik leiding aan team van mensen dat een honderdtal grote bedrijven in Noordoost Nederland bedient. We praten dan over bedrijven met een omzet vanaf 20 mln euro. Zo sta ik in het dagelijks leven in de wereld van de Mammon. Tenminste als we de Mammon vertalen met Geld. Zo komen we bij het thema van vanavond: God en de Mammon. Predikant zijn en bankier. Geloof en geld. Kan dat wel samengaan?

Wie of wat is de Mammon?

Eerst iets over die Mammon. Het is goed om altijd eerst te kijken naar wat er in de Bijbel staat. In de Bijbel komen we deze Mammon in de Evangelieën tegen. Jezus zegt: *Jullie kunnen niet God dienen én*

de Mammon. Die Mammon wordt maar 4 keer genoemd. 3 keer in Lucas 16 (NBV 4 keer) en 1 keer in het parallelle gedeelte van Matteüs.

Als je een rondje doet langs de woordenboeken en verklaringen dan ontstaat er langzaam maar zeker ook wel een beeld van wat of wie met de Mammon is. Van oorsprong is het Aramees: 'mamona'. Het Grieks is een transliteratie. Het betekent vermogen of winst. Een ander woordenboek vertaalt mammon min of meer letterlijk als 'dat waar iemand zijn vertrouwen op stelt', maar ook platweg 'geld'. En in het Evangelie wordt de mammon gepersonificeerd als een god die kan worden aanbeden en dat valt niet te combineren met het aanbidden van God. Onze God duldt immers geen andere goden naast zich.

Ook andere verklaringen wijzen allemaal in dezelfde richting. Mammon betekent rijkdom, bezit. En we weten ook wel: het is eenvoudiger dat een kameel gaat door het oog van de naald, dan dat een rijke het Koninkrijk van God binnengaat. Rijkdom, geld, bezit is een enorme verleiding. Je kunt het aanbidden als een god.

Het is niet zo dat Jezus stelt dat geld intrinsiek kwaad is, maar het gaat erom te onderkennen dat geld onderdeel is van een werelds systeem en dat het verleidingen kent. Het gaat in Lucas vooral om de waarschuwing: doorzie het systeem en laat je niet verleiden. Geld is een middel, maar geen meester, stel er niet je vertrouwen op.

In de Mishna – uit de Joodse traditie – is mammon ook synoniem voor geld. En rijke toetreders van de gemeenschap in Qumran, waar wij die prachtige dode zee rollen aan te danken hebben, gaven hun mammon aan de gemeenschap.

Mammon is indirect ook te vinden in het Oude Testament, hoewel het woord in het OT niet gevonden wordt! Maar Deut 6 vers 5 zegt: *Gij zult de HERE, uw God, liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw kracht [en dat is al uw vermogen, uw rijkdom, mammon].* Wat hier natuurlijk opvalt is dat die mammon dus ook goed gebruikt kan worden. Je kan er goed mee doen. Je kunt God er mee dienen. De connotatie is dus niet per definitie negatief.

Als onderscheid van het positieve gebruik zie je ook wel de toevoeging 'valse'. De valse mammon betekent geld of bezit op onrechtvaardige wijze verkregen.

Kernvraag is: Hoe ga je met de mammon om?

In Lucas wordt de mammon in de context van de gelijkenis over de onrechtvaardige rentmeester genoemd. Leest u het thuis nog maar eens na. De onrechtvaardige rentmeester wist met de bezittingen van zijn baas nog snel wat vriendjes te maken voor dat hij ontslagen werd. Hij werd door Jezus geprezen. En dan niet vanwege zijn oneerlijkheid, maar vanwege de slimheid. De handelswijze wordt hier niet goedgekeurd. Dat blijkt ook wel uit het vervolg. Het gaat Jezus hier vooral om slim zijn.

Jezus zet dan de kinderen van de wereld tegenover kinderen van het licht. Kinderen van de wereld hebben een wereldlijke oriëntatie, zelf-ontplooiing – en ik kan niet ontkennen dat ik dat persoonlijk ook heel belangrijk te vinden – en eigen belang – ook daar ben ik niet vrij van. Kinderen van de wereld hebben een focus op deze tijd. 'sons of this age'

Kinderen van de wereld of van de duisternis worden tegenover kinderen van het licht geplaatst. Maar van de kinderen van de wereld kunnen we dus wel iets leren! We hoeven ons niet op te sluiten. Af te zonderen. We mogen voluit in de wereld staan en kijken wat daar gebeurt. Jezus houdt ons alleen de slimheid van de wereld voor.

En wat is dan slim? Dat is begrijpen hoe het werkt. Doorzien hoe het gaat. De onrechtvaardige rentmeester is het prototype van hoe het in onze wereld aan toegaat. Vriendjes maken met behulp van de positie die je bekleed. Kijk naar de posities die bijv. oud-politici innemen. Maar ik kan u verzekeren in het bankwezen is het niet anders. En misschien kent u ook wel de voorbeelden uit uw eigen omgeving. Jezus zegt dus dat we hier iets van kunnen leren. Maar wat? Daar heb ik lang over nagedacht en naar een uitleg gezocht.

Zoals iemand uit de wereld vriendjes maakt met geld en bezit om te kunnen overleven in slechte tijden, zo [blijkt uit vers 9] kan een christen ook vriendjes maken. Wees net zo slim, maar niet gericht op aards bestaan, maar gericht op het leven in het Koninkrijk van God. Die mammon, zegt Jezus, is er straks niet meer. Maar het Koninkrijk van God wel! Wees dus net zo slim als die rentmeester en maak nu vrienden. Jezus zegt: gebruik de mammon, je vermogen, je positie, je rijkdom op zo'n manier dat je er voor eeuwig iets aan hebt.

Je moet er vrienden meemaken. Maar wie zijn die vrienden dan? De vrienden zijn de armen, daarvoor heeft Lucas als geen ander oog voor. Ook Jakobus – de halfbroer van Jezus – brengt dit duidelijk onder woorden in zijn brief. En 'vriend' kan naar goed Joods gebruik ook verwijzen naar God. En als je beide interpretaties combineert, kun je het slim zijn dus ook vertalen naar 'je naaste liefhebben als jezelf en God boven alles'. Dat is de samenvatting van de wet uit het Nieuwe én het Oude Testament. We zijn terug bij Deut 6 vers 5: Gij zult de HERE, uw God, liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw kracht [dat is dus anders gezegd: al uw vermogen, uw rijkdom, mammon].

Wat hier dus wordt aanbevolen is hetzelfde als het verzamelen van schatten in de hemel. *Want alles wat u aan de minste van deze mijn broeders en zusters hebt gedaan, hebt u voor mij gedaan*, zegt Matteüs 25.

Leren van de Bijbel

Zoals je in het geloof en in het Koninkrijk van God kunt leren van hoe het er in de wereld aan toegaat, zo kun je in de wereld ook veel leren van wat er in de Bijbel staat. De twee werelden van kerk en geloof staan niet tegenover elkaar en we mogen ze ook niet van elkaar scheiden. Ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Sterker, ons dagelijkse werk, waar en wat dan ook, is een rechtstreekse roeping van God. Als je aan mensen vraagt wanneer werken voor het eerst in de Bijbel wordt genoemd, denken velen aan Genesis 3 vers 19 'Zweten zul je voor je brood...'. Toch is dit een misvatting. Al eerder geeft God aan de mens een opdracht. 'breng de aarde onder je gezag, heers...' (Gen 1: 28) en 'God, de HEER, bracht de mens in de tuin van Eden, om die te bewerken en erover te waken.' (Gen 2: 15) Met andere woorden werken is een roeping van God. Geloof en werk horen dus helemaal bij elkaar. Sterker, geloof kan je werk inspireren en een doel geven.

Ik wil een paar voorbeelden noemen van Bijbelse principes die ik geregeld in mijn werk toepas.

Win-win situaties in alles – basisregel in zakendoen

In de Bijbel staat in Filippienzen 2 vers 4. De basisregel in zakendoen: *Heb niet alleen uw eigen belangen voor ogen, maar ook die van de ander.* Het moet de hoogste prioriteit hebben om rekening te houden met de behoeften van uw medemens of zakenpartner. Als bankier kom ik nog wel eens in een machtspositie. Bijvoorbeeld als je weet dat een bedrijf toch niet bij een andere bank terecht kan. Dan zou ik alles kunnen vragen wat ik wil. Maar de uitdaging is om altijd transparant te blijven. Onder alle omstandigheden binnen de grenzen van het redelijke blijven. En gelukkig mag ik daar geregeld over mee praten.

Onthoud een ander niet waarop hij recht heeft, terwijl je het hem geven kunt. Zeg nooit tegen je medemens: 'Ga weg, kom morgen maar terug,' terwijl je hebt wat je hem schuldig bent. (Spreuken 3:27,28) *Ga weg, kom morgen maar terug.* Dat is geen commerciële, klantgerichte houding. Altijd open staan, iemand te woord staan. Geen verstoppertje spelen. En zo zijn er veel meer spreuken die een rechtstreeks in het handboek zaken doen opgenomen kan worden.

Loyaliteit schept loyaliteit.

Als predikant en directeur ben ik me meer dan bewust van mijn voorbeeld functie. Maar hoe kun je loyaal zijn aan een medewerker als je bij een bedrijf werkt waar 1.000 mensen of meer af moeten vloeien? Als werkgever of leidinggevende kan het voorkomen dat je, omdat de zaken achteruitgaan, mensen moet ontslaan. De keus is soms een keuze uit (twee) kwaden. Als een volledig bedrijf te gronde gaat, heeft iedereen geen werk meer. En we weten ook dat zachte heelmeesters stinkende wonden nalaten. We moeten soms door de zure appel heen. Soms kun je door een ontslagronde in ieder geval nog een deel van de gezinnen uitzicht geven. Want achter iedere werknemer staat vaak een heel gezin.

Maar het verschil kun je maken op de manier waarop je afscheid neemt. En hoe je dan afscheid neemt heeft weer effect op de mensen die blijven. Je kunt als leidinggevende het verschil maken als je loyaliteit toont, werknemers een stabiele werksfeer probeert te geven, laten zien dat ze belangrijk zijn en gewaardeerd worden. We leven in een maatschappij waarin iedereen wordt gezien als een nummer. Daar doe je gemakkelijk aan mee.

Help vertrekkende medewerkers een nieuwe start te maken! Dat heeft ook uitstraling naar de achterblijvers. Als gevolg hiervan, zullen zij ook trouwer en loyaler zijn aan u en minder snel geneigd zijn om ergens anders te solliciteren. De zogenaamde "Gouden Regel" is hier van toepassing: *Matteus 7:12, wat dus inhoudt dat u anderen zo behandelt, zoals u zelf behandeld wilt worden.* Het grootste compliment dat ik van een medewerker die gedwongen moest vertrekken ooit gekregen heb, was een persoonlijk afscheidscadeau. Hij vertrok niet met lege handen, maar ook ik bleef niet met lege handen achter.

Omwille van de tijd laat ik het hierbij. Ik zou nog meer inzichten kunnen noemen, maar mijn advies is: blijf lezen uit het immer actuele boek Spreuken. Ook voor de mensen van vandaag, de managers en leidinggevendenden van vandaag, staat dit boek vol goede adviezen. Of Prediker. Lees bijvoorbeeld eens 'Prediker voor managers'. Zo zijn er in het bedrijfsleven veel lessen te leren uit de Bijbel.

Spanningsveld

We hebben gezien wat de Mammon is. Hoe we er slim mee om kunnen gaan. En hoe ook Bijbelse principes kunnen worden toegepast in het bedrijfsleven. Ik kom toch nog even terug op die bekende uitspraak van Jezus: *Jullie kunnen niet God dienen én de Mammon. Je kunt geen twee heren dienen. Je zult de ene haten en de ander liefhebben.* Toegewijd aan de één en de ander verachten. Jezus schetst hier het probleem van dubbele loyaliteit. Je moet kiezen. En op basis waarvan doen we dat dan? Wat kiest een mens?

Laten we eens kijken naar de menselijke natuur. We leven in een bijzondere tijd. Ik weet niet wat u van de economische crisis merkt, maar er gaat bij mij geen dag voorbij of er wordt over gesproken. Het is het gesprek van de dag. Wat de huidige crisis duidelijk maakt is dat de mens zo ontzettend hebzuchtig is. En dat kan niet alleen van bankiers gezegd worden. Alles en iedereen is het over eens dat de crisis in de kern veroorzaakt is door hebzucht. 2 Petr 2 vers 3 *Gedreven door hebzucht zullen ze u bedriegen met misleidende verhalen.....* Herkenbaar?

Zo spraken we een keer in de kredietcommissie. 'We zullen er nu toch wel iets van leren', was de stelling. Ik denk van niet. Hebzucht is zo verweven met het mens-zijn. Het zal altijd zo blijven.

We hebben allemaal last van onze GSM. Wie heeft er geen? We willen allemaal meer. Meer Geld, meer Sex, meer Macht. Paulus heeft het ook al gesignaleerd in 1 Timoteüs 6 vers 10: *Door zich daaraan over te geven, zijn sommigen van het geloof afgedwaald en hebben ze zichzelf veel leed berokkend.*

Paulus schrijft veel over verlangen en begeren. Wat we uit onszelf najagen, verlangen, begeren. Tegenover een leven door de Geest. Zo zijn in iedere christen altijd twee naturen aan het werk. Die van de Geest en die van de zondige natuur. Twee vormen van verlangen. Verlangens, begeerten; deze woorden worden ook wel vertaald met lust. Dat doet ons misschien vooral aan seksuele zaken denken. Maar dat is echter te beperkt. Letterlijk 'epithumia' betekent 'over-verlangen', een buitensporig verlangen. Een alles overheersend verlangen.

Het grote probleem van ons hart is niet zo zeer dan we verkeerde dingen verlangen, maar dat we buitensporig verlangen naar goede dingen. Seks is op zich niet verkeerd, maar het kan gemakkelijk doorschieten naar pornoverslaving. Zuinigheid is op zich niet verkeerd, maar kan eenvoudig doorschieten naar gierigheid. Wie kent Dagobert Duck niet? En hij heeft heel veel dubbelgangers. Geld verdienen, ondernemen is op zichzelf niet verkeerd, totdat je er voor gaat leven. En kijk ook eens naar dictators. Veelal kwamen ze aan de macht door een wrede heerser te verdrijven, totdat ze zichzelf verloren in hun macht.

Goede zaken schieten door. Het wordt een buitensporig verlangen. En Paulus zegt dus eigenlijk dat die verlangens diep in ons komen te zitten en ons gaan controleren en drijven. Ook de Geest van God kan ons controleren en drijven. Dat is wat we moeten willen. Maar onze natuur genereert alternatieve en competitieve verlangens. Die strijd zit diep in ons. En ons daarvan bewust zijn is de allereerste stap. Bewust-zijn. CS Lewis zei eens 'Je weet pas wat slapen is, als je wakker bent.' Zijn oproep is: wordt wakker!

Het rendement van ons geestelijk kapitaal

15 jaar geleden werd ik geconfronteerd met de vraag: Wat is het rendement van jouw geestelijk kapitaal? Als bankier sprak die vraag mij aan. Maar het maakte mij ook bewust van een spanningsveld. Ik was actief in de kerk en in de maatschappij. Maar was ook druk met mijn baan. Ik wilde graag carrière maken. En ik dacht dat God dat ook wilde. Immers, het zou mooi zijn als er eens een christen in de top van de bank zou komen. Maar de vraag naar het rendement van mijn geestelijk kapitaal, heeft mij zicht gegeven op de kern van mijn bestaan. 'God op de eerste plaats in alles.'

Wat is het rendement van jouw geestelijk kapitaal? God heeft in u en in mij geïnvesteerd. En niet zo'n klein beetje ook. We praten in de kerk vaak over Jezus als onze Verlosser. Hij die voor onze zonden gestorven is. Hij is onze Middelaar. Door Hem hebben wij zicht op het eeuwige leven. Zicht op de hemel. Dat zou je kunnen zien als Gods investering in uw leven. Maar wat levert het op? We vergeten zo gauw dat het Jezus primair gaat op om ons leven hier op aarde. We zijn geneigd om ons geloof te betrekken op de Hemel. Maar onze eerste roeping is om Hem hier op aarde te dienen. Hier op aarde komt die investering van God in ons leven tot rendement.

Kierkegaard zegt: 'niets is gevaarlijker voor het echte christendom dan lichtzinnig de naam christen dragen' God vraagt 100% toewijding! Geen halfslachtig gedoe. Als we een deel voor onszelf houden dan zullen de mensen om ons heen dat merken. Daar draait het om bij authenticiteit. Als u kinderen heeft dan zult u het waarschijnlijk wel herkennen. Authentiek. Je zelf zijn in alles. Kinderen voelen het haarfijn aan als vaders of moeders niet oprecht zijn.

Zoek eerst het Koninkrijk van God

Wat zoeken wij in ons dagelijks werk? Het Koninkrijk van God? Volgens de Bijbel dienen we de Heer in ons werk en niet de mensen. *"23 Wat u ook doet, doe het van harte, alsof het voor de Heer is en niet voor de mensen, 24 .. – uw meester is Christus! (Kolossenzen 3)* Niet Gerrit Zalm is mijn baas, maar God.

De belangrijkste vraag die u, elke dag als u begint met uw werk of met uw taak, zou moeten beantwoorden is "Voor wie werk ik eigenlijk?". U werkt voor Christus! Hij is onze meester.

En als u over dat werk voor Christus geen zegen kunt vragen van Hem, dan is er maar één conclusie mogelijk: stop ermee! Kun je dan nog wel voor een organisatie werken waar misschien niet alles volgens Bijbelse principes gaat. Ja, want jij kunt niet verantwoordelijk zijn voor alles wat er gebeurt. Denk ook maar eens aan een ziekenhuis. Welke ethische keuzes daar gemaakt worden.

Matteüs verbindt in hoofdstuk 6 de keuze voor God of Mammon aan de oproep tot het zoeken van het Koninkrijk van God. Het blijft niet alleen bij een oproep, maar er zit ook een belofte aan vast. Dienaar zijn of worden van het Koninkrijk van God, geeft vrijheid. Jezus heeft het ook gezegd: *Zoek eerst het koninkrijk van God*. De rest komt dan vanzelf. Als je wilt leven voor Hem, dan zorgt Hij wel voor al het andere. We snappen dat alleen niet. We zijn zo niet opgevoed. Dat hebben we zo niet geleerd, thuis niet, niet op de universiteit, nergens.....

Een christenpsycholoog noemt dat de Wet van de Rechthoekigheid – om bij B te komen moet ik A doen – Maar!! God werkt anders – God geeft om niet. Gratis. Genade noemen we dat. En als je uit genade hebt leren leven, dan ga je ook genade geven. Goed werk volgt op geloof en niet andersom!!

Geloof in God scheidt geborgenheid. Hij heeft als een regisseur ons leven in zijn handen. Niet de omstandigheden worden dan bepalend over hoe ik mij voel, maar mijn zijn en wezen wordt bepaald door hoe ik reageer op omstandigheden. Die les heb ik vooral ook geleerd in de onrustige periode bij de bank. Vooral rond de perikelen rond de bank in 2007. De omstandigheden kan ik niet beïnvloeden, maar wel mijn reactie daarop. En werken bij een bank is ook niet alles. Ik ontleen mijn identiteit ook niet aan mijn werk, maar aan wie ik ben in Jezus Christus, een gewoon christen.

Afsluiting

De bekende managementgoeroe Stephen Covey ontleende ook veel van zijn kennis en principes aan de Bijbel. Hij benoemt eigenschappen die iemand een goed leider maken. Eén van die eigenschappen is: Begin met het einde voor ogen – Met andere woorden: Wat is het doel van je leven?

Iemand heeft eens gezegd: Over 100 jaar maakt het niet uit in wat voor auto ik reed, in wat voor huis ik woonde, hoeveel geld ik op mijn bankrekening had, noch wat voor kleren ik droeg. Maar de wereld is misschien een beetje beter geworden omdat ik belangrijk was in het leven van een ander. Dat is vrienden maken met behulp van de mammon, met het oog op het einde, dat is het Koninkrijk van God!

Een ander eigenschap die Covey benoemd is: Belangrijke zaken eerst – wat zijn je prioriteiten?

Tegenwoordig zijn we allemaal druk. Maar heeft u wel eens een vogel zien overwerken? Ik zie om mij heen veel mensen die van zonsopgang tot zonsondergang werken, die er naar streven nog meer geld te verdienen, die zich zorgen maken over de volgende dag. Misschien bent u er wel één van, die worstelend de dag doorkomt en die alle energie gebruikt, lange uren achter elkaar, dag aan dag, om elke mogelijkheid van een terugval uit te sluiten. Misschien moet u er wel het nodige voor opofferen – uw gezin, uw gezondheid, uw hobby's en andere activiteiten die niets met uw werk te maken hebben – maar iemand moet het doen. Toch?

In Mattheus 6:26 gebruikt Jezus de vogels als een illustratie van een geestelijke waarheid. *Kijk naar de vogels, ze zaaien niet en toch: de Hemelse Vader zorgt voor ze. Gaat u ze niet ver te boven?!*

Als christen mag je ontspannen leven. Mag je ontspannen je werk doen. Als je het maar voor God doet. Christen zijn begint zo door iedere dag op te dragen aan God. Dienstbaar als de rijkste ondernemer uit de Bijbel; Abraham. Dienstbaar als de beste politicus; Daniël. Dienstbaar als de bekendste moeder; Maria: *'Mij geschiedde naar uw woord'*. *'Heer, hier ben ik'*. God op de eerste plaats. De rest komt vanzelf. Amen

't Harde, 25 september 2015
Drs.ir. Ruilof van Putten

@dsRuilof
Prins Johan Frisolaan 15
8084 AC 't HARDE

06-34069041
www.ruilof.nl
<http://nl.linkedin.com/in/ruilof>

